

Umetniška galerija v Ljubljani.

Spisal J. R. - Sever.

enadoma, širši javnosti čisto nepričakovano je nastopila zveza slovenskih umetnikov „Sava“ na Dunaju. Kar nagloma se je pokazalo slovensko domače slikarstvo, katero so nekateri duševni pritlikavci v domovini prezirali, na svetovnem, evropskem torišču in hipoma si je pridobilo splošno priznanje. Prvi svetovni listi centrale avstrijske države so poročali tako laskavo o naših domačih slikarjih, da bi moral biti ponosen vsak rojak — a vsi vendar niso uvideli, kako velikega pomena je bil ta trenotek za našo zemljo. Bodi jim odpuščeno v njih naivnosti, saj morda niso imeli vsi „mala fides“ v srcu!

Vredno pa je in potrebno, da dobi mlada naša umetnost, o kateri je pisala „Reichswehr“, da je toliko krepčine in izrazitosti v njej, da bi jo bilo skoro imenovati narodno, in o kateri je dejal lastnik galerije, kjer imajo Slovenci razstavo, Miethke sam, ki je brezdvomno dober poznavatelj umetnosti, da od Uprke še ni imel razstave v svojem salonu, ki bi se kosala s sedanjo — vredno je, da dobi vsaj sedaj domača muza skromen dom v domovini, ko ima odprto široko pot v svet. Baš sedaj je čas, da se uresniči ideja, ki jo je gojil že baron Žiga Zois pred več nego 80 leti ter jo je pozneje deloma uresničil grof Franc Hohenwart, ko je ustanovil sicer muzej v Ljubljani, ne pa „galerije proizvodov narodne umetnosti“, kakor je nameraval Zois in v čemer ga je podpiral tudi baron Erberg v Dolu. Misel, naj se ustanovi v Ljubljani galerija, je stara in že to dokazuje njeno absolutno potrebo, kajti že v dobi, ko je bila v naših krajih umetnost še v povojih, ali pa je cvetla veliko skromneje nego danes, so si prizadevali patrijoti ustanoviti tak zavod. Peter pl. Radics n. pr. je leta 1866. predlagal, naj bi se osnovala v Ljubljani vsaj podružnica „avstrijskega muzeja za umetnost in umetni obrt“ za Krausko, in res so se že začele vršiti v to priprave (v odboru so bili poleg drugih baron Ant. Zois, dr. H. Costa in prošt Kos), a pozneje se je vse razbilo vsled mefistofelskega ravnanja nekega gospoda in pa vsled vojske, ki je nastala prihodnje leto. V letopisu „Slov. Matice“ iz leta 1880. pa se je zopet oglasil isti marljiv zgodovinar ter pozival, naj se ozi-
votvori narodna galerija v Ljubljani.

Galerija naših upodabljaajočih umetnosti faktično ni nemogoč projekt. Ni treba niti velikanskih dvoran niti tisočin umotvorov starih slavnih slikarjev, ki se plačujejo z zlatom, kajti najpametnejše bi bilo, napraviti zbirko modernih slik in kipov, katerim naj bi se pridružila dela, ki so skrita po kranjskih gradovih ter imajo nekatera resnično umetniško vrednost, zlasti bi se mnogo dobilo iz začetka XIX. stoletja, pa tudi prejšnjih. Mislimo, da bi ravno domače kranjsko plemstvo, ki je bilo nekdanj skrben in veren gojitelj lepih umetnosti, storilo na tem polju delo, s katerim bi si postavilo neminljiv spomenik v naši prosveti in sploh v prosveti celega južnega dela Avstrije, če bi prepustilo nekaj svojih zbirk javnosti. Mnogo starejših umetnin pa bi se vzelo iz deželnega muzeja, ki hrani poleg množine slik, ki so le historičnega pomena, nekaj umetniških, med njimi tudi zapuščino Jurja Šubica.

Razmere so pri nas danes mnogo boljše, nego so bile v Zagrebu ob ustanovitvi „akademijske galerije Strossmayerjeve“. Ta je imela leta 1868., ko jo je biskup udeležil, samo 113 umetnin, ki so bile last ustanoviteljeva, pa se je že do 9. novembra leta 1884., ko so jo otvorili, pomnožila na 250 del, ki so narasla v dvajsetih letih še za poldrugo stotino. Strossmayerjeva galerija je urejena kronološko po razvoju splošne umetnosti, pred vsem italijanske in hrvaške. Radi tega so bili tudi stroški večji, in vendar ni tako zanimiva, kakor bi bila, če bi kazala le domača dela, katerih pa iz starejših časov ni bilo mnogo dobiti, ker jih ni bilo (dobro je zastopan pač Andrija Medulić). Ljubljanska galerija pa naj bi bila načeloma zlasti za domače umetnike. Starejše stvari bi se dobile z ne prevelikim trudom (pred vsem stvari iz začetka XIX. veka), v prvi vrsti pa bi se morali ozirati na moderno, ker se je pač ž njo povzpela domača produkcija na visok nivo ter bi jo tako tudi gmotno najlaže in najizdatneje pospeševali.

Dobiti bi bilo treba najprej nekaj osnoven kapital, ki bi prisilil državo, da bi se začela zanimati za zbirko. To glavnico dobiti bi bilo seveda najtežje. Strossmayer je založil svojo galerijo s 40.000 gld., katerim je priložil pozneje še 20.000 forintov, a pomisliti je treba, da so nabavili s tem denarjem lepo število starih italijanskih (Fra Filippo Lippi, Correggio i. t. d.) in nizozemskih originalov, katerih bi pri nas ne bilo treba, če bi hoteli imeti v prvi vrsti moderno zbirko. Po našem mnenju bi vsekakor zadostovalo za osnutek kakih 70.000—80.000 K, zlasti če bi se odzvalo plemstvo bolj obilo z umetniškimi darili. S toliko vsoto bi lahko nabavili

umotvore starih domačinov, kar jih je v tujini, ter pridobili impozantno število modernih slik in kipov. Ako bi kranjska hranilnica, ki se je izkazala naklonjeno že mnogim kulturnim zavodom na domačih tleh, hotela založiti ta zavod, bi seveda dobila primerno zastopstvo v kuratoriju, ki bi ga imenoval deželni odbor ali pa mestna občina ljubljanska. Ena izmed teh dveh korporacij bi prevzela galerijo v svojo iast, obe pa bi morali vsako leto nekoliko prispevati za pomnožitev in vzdrževanje zbirke, ki bi se gotovo širila tudi z umetniškimi darili raznih mécenov. Kupovala bi se seveda le dela domačih umetnikov brez razlike naródnosti.

Brez dvoma pa je poklicana tudi država, da pospešuje tak institut z denarnimi sredstvi, kajti baš država stori pri nas vse premalo za kulturne namene.

Poleg umetniške galerije, za katero naj bi se zavzeli vsi sloji brez razlike, zlasti pa kranjsko plemstvo, med katerim je nekaj navdušenih ljubiteljev umetnosti, ki so gotovo že v svojem domoljubju razmišljali o tem lepem, resnično velekulturnem projektu, bi se sčasoma ustanovila tudi slikarska šola v manjšem obsegu. Dasi moramo priznati c. kr. strokovni šoli, da deluje vzorno na svojem polju, vendar je njen namen bolj praktičen, obrten nego čisto umetniški. Slikarska šola, kjer bi bili učitelji domači umetniki, bi pač dobro došla zlasti mlajšim damam iz višjih krogov, ki ljubijo lepo umetnost, ter bi potrebovala itak le neznatne subvencije.

Krasni sen, ki so ga sanjali že veliki naši možje, naj bi se uresničil vsaj sedaj, ko je zažarela domači umetnosti sijajna zarja v tujini!

Kaj je ljubezen? . . .

Kaj je ljubezen? — dela skrbi ti . . .

Pravo se daje že pogoditi:

Krasen je spev, ki najde odmev
v srcu ljubečem. Zbudi ga usmev,
pogled razžari iskrico tlečo,
roka prevodnik za tajno je srečo . . .
Konec ljubezni, to je poljub,
blagost neskončna . . . ali obup . . .

Márica Strnad.

